నేను కథకు క్లయిమాక్స్ పెట్టనని వెనుక ప్రతీతిగా వుండేది. కాని యిటీవల నాలో ఏమి మార్పువచ్చిందో ఏమో, క్లయిమాక్స్ విధిగా పెడుతున్నాను. పైగా క్లయిమాక్స్‌లన్నీ విధిగా యాదృచ్ఛిక సంఘటనలుగా వుంటున్నాయి. అందులో ప్రధానంగా కారు వ్యక్తిని ఢీకొనటం వుంటూవుంది. యెందుకా అని చాలా ఆలోచించాను. కాని నా బుద్ధికి కారణం కనుపించలేదు. యితరుల స్వభావాన్ని గురించి మనం తెలుసుకోగం. కనీసం తెలుసుకున్నట్లు

మాట్లాడగలం. కాని యెవ్వరి గురించి వారు తెలుసుకోవడం సులభసాధ్యమైన పనికాదు. దీనికి కారణం యెవరికి వారు తమలోవున్న అసమర్థతతను గుర్తించటానికి భయపడి కప్పిపుచ్చుకోటానికి ప్రయత్నించమని నేను అనుకుంటాను. యితరులమీదకు విసిరిన విసుర్లు మన మీదకు మనం విసురుకోలేంగదా!

నేనుకూడా అందరివంటివాణ్ణే. కాకపోతే వాక్కొక్కరికి వాక్కొక్క విద్యలో నేర్పువున్నట్లు నాకు వ్రాయటంలో నేర్పువుంది. అంతే! స్వభావంలో మాత్రం యెక్కువ తేడాలేదు. ఈ రహస్యం నేను యిటీవలే తెలుసుకున్నాను.

వెనుక నేను కథకు క్లయిమాక్స్ పెట్టనని విమర్శకులు నన్ను నిందించేరు. అప్పుడు క్లయిమాక్స్ పెట్టటం అనేది కృత్రిమోపాయమనీ, స్వభావసిద్ధమైన విషయంకాదనీ నేను వాదించాను. క్లయిమాక్స్‌యొక్క నిష్ప్రయోజకతని గురించి కొన్ని వ్యాసాలు వ్రాసినట్లు కూడా నాకు గుర్తు. యిప్పుడీ కథను గురించి ఆలోచించినప్పుడల్లా ముందుగా క్లయిమాక్సే మనస్సుకి తడుతూవుంది అదికూడా భౌతికస్వభావం కలిగిన క్లయిమాక్స్. యాదృచ్ఛికంగా సంభవించే క్లయిమాక్స్. అందులోనూ కారు మనిషిని ఢీకొనటం.

ఈ కారు మనిషిని ఢీకొనటం. యింతకుముందు నేను వ్రాసిన రెండు మూడు కథలకు క్లయిమాక్స్‌గా ఉపయోగపడివున్నది. అందువల్ల యిప్పట్లో మరొక కథకు క్లయిమాక్స్‌గా వాడగూడదనే మనస్సులో నిశ్చయించుకున్నాను. కొన్నాళ్ళపాటు దానిని మరచిపోదామని ప్రయత్నించాను. కాని నావల్ల కాలేదు. మరచిపోదామని ప్రయత్నించిన కొద్దీ మనోవీధిలో తిష్ట వేసుకొని కూర్చుంది. ఏం చెయ్యను?

ఈ విషయం నేను చాలాదూరం ఆలోచించాను ఆలోచించటంలో యేమాత్రం లోటూ చెయ్యలేదు. ఆలోచించగా ఆలోచించగా "కారు మనిషిని ఢీకొనటం అనేది యెన్నిసార్లు క్లయిమాక్స్‌గా పెడితే తప్పేమివుంది? అనే ప్రశ్న ఉదయించింది. జీవితంలో ఈ సంఘటన యెన్నిసార్లు రిపీట్ కావటంలేదు? కథలు జీవితాన్ని స్వభావసిద్ధంగా చిత్రించాలిగదా! యిక ఈ క్లయిమాక్స్ రిపీట్ అయితే మాత్రం తప్పేమివుంది?" అనిపించింది. అందులో ఇటీవల ఇటువంటి సంఘటనలు చాలా యెక్కువయినాయి. పత్రిక తెరిస్తే ఇవే కనబడుతున్నాయి. బజారుకు వెళ్తే యివే కనబడుతున్నాయి. మాటల సందర్భంలో యివే వినబడుతున్నాయి. రచయిత జీవితాన్ని ప్రతిబింబించి వాఖ్యానిస్తాడు. యిక జీవితంలో తరచు జరిగే

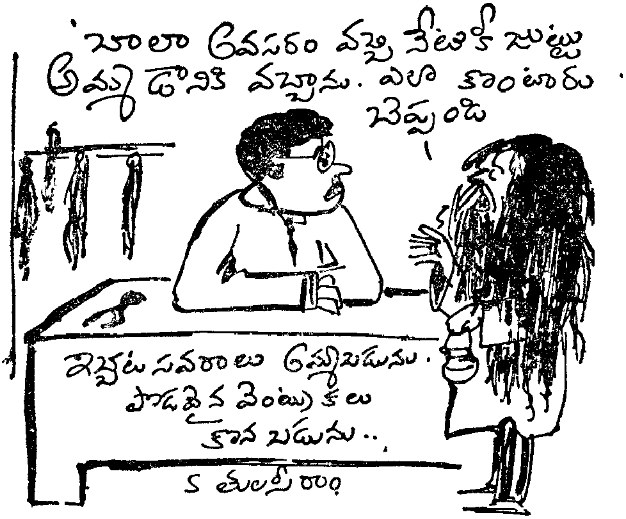

సంఘటనలనుంచి యెలా తప్పించుకో గలుగుతారు? అలా తప్పించుకోవాలనుకోవటం పొరపాటు అనికూడా అనిపించింది ఆక్షణం నాకు.

కాని వెంటనే వొక్కొక్క కథకు వొక్కొక్క క్లయిమాక్స్ పెట్టలేక, కనీసం క్లయిమాక్స్‌లు రిపీట్ కాకుండానైనా చూచుకోలేక, నా అసమర్థతను కప్పుకోటానికి కారణాలను వెతుకుతున్నానేమో అని మనస్సుకు భయం కలిగింది. నామీద నాకు అయిష్టం ఏర్పడింది.

మనస్సు దేముంది? యెటుత్రిప్పితే అటు తిరుగుంది. యెటునుంచైనా కారణాలను పోగుచెయ్య గలదు. తన యజమానికి అనుకూలంగా యెటువంటి వ్యతిరేక విషయాన్నయినా సరి చెప్పగలదు. తన యజమాని యేస్థితిలోవుంటే ఆ స్థితిని సమర్థించగలదు.

మనస్సు వొక పెద్ద రాజకీయవేత్త. దాని స్వభావం నాకు తెలియనిదికాదు. అయినప్పటికీ నేను చెయ్యకలిగింది యేమీ కనపడలేదు. మనిషిని కారు ఢీ కొనటం అనే క్లయిమాక్స్‌నుంచి నేను తప్పించుకోలేకపోతున్నాను. అది నన్ను ఉడుం పట్టుకున్నట్లు పట్టుకుంది.

అయితే నేను ఏనాడూ పాఠకులదగ్గర నుంచి నా అంతర్గత భావాలను దాచలేదు. నా కష్టసుఖాలను వారికి చెప్పుకోవటం నాకు అలవాటు. వారుకూడా శ్రద్ధగా సానుభూతితో వింటూవుంటారు. అది వారికి అలవాటు. అందుకని ఈ క్లయిమాక్స్‌కి సంబంధించిన బాధను

ఉన్నది ఉన్నట్లు వారికి చెప్పుకుంటున్నాను.

కారు మనిషిని ఢీకొనటం అనే క్లయిమాక్స్‌నుంచి యెంత ప్రయత్నించీ నేను తప్పుకోలేక పోతున్నానని వారికి మనవి చేసుకుంటున్నాను. అలా తప్పించుకోలేక ఈ కథకుకూడా ఆ క్లయిమాక్సే పెట్టాను. యేం చెయ్యను మరి? ఎంత ప్రయత్నించినా మరొకరకం క్లయిమాక్స్ నాకు దొరకటం లేదు. పాఠకులు నన్ను క్షమించగల రనుకుంటాను.

* * *

నే నారోజు సాయంకాలం వంట చేస్తున్నాను. నేనుగా వంటచెయ్యటానికి కారణం నా భార్య వంట చెయ్యకపోవటం వల్లా, వంటవాణ్ణి పెట్టుకునే తాహతు నాకు లేకపోవటంవల్లా కాదు.

నా భార్యకు వంటవాణ్ణి పెట్టటం యిష్టం వుండదు. వాళ్ళు యెక్కువ దుబారా చేస్తారని ఆమె వుద్దేశం. అదీకాక ఆడ వాళ్ళు వున్నయింట్లో వంటవాళ్లు యెక్కువ కాలం నిలవరు. వీళ్ల అజ కనుక్కోక మానరు; వాళ్లు తగాదాకు దిగక పూరుకోరు. అందుకని ఆమే వంటచేస్తూ వుంటుంది.

కాని ఆమె వంటచేస్తూవుంటే చూడ డానికి నాకు మహా కష్టంగా వుండేది. ఉదయం లేచి పడుకోబోయేవరకూ ఆమె పొయ్యిదగ్గర కూర్చొని ఏదో వొకటి వండ తూనే ఉండేది. ఈ వంటతో ఆమె ఆరోగ్యం పూర్తిగా చెడింది.

ఆమె బాగా చదువుకున్నది కూడా. నిజం చెప్పాలంటే తెలుగు నాకన్నా యెక్కువ చదువుకున్నది. సంస్కృతం కూడా కొద్దో గొప్పో వచ్చు. అటువంటి మనిషికి యీ వంటవల్ల చదువుకోటానికి వొక్కక్షణంకూడా తీరిక వుండేది కాదు. నేర్చుకున్న చదువు కాస్తా మరిచిపోయే స్థితికి వచ్చింది. ఏ చదువూరాని వాళ్ళమ్మకు మల్లే మాట్లాడటం, ప్రవర్తించటం మొదలుపెట్టింది. ఆమె ఈ విధంగా అయిపోవటానికి కారణం నేనే. నేను ముందునుంచీ ఆమెపట్ల కొంత శ్రద్ధ వహించి వుండవలసింది, అని అనిపించింది నాకు. అలా అనిపించి వొకరోజు ఆమెతో 'వొకపూట నేను వంటచేస్తాను' అని చెప్పాను.

మొదట్లో ఆమె అంగీకరించలేదు.

"అయితే వంటవాణ్ణి పెడతాను" అని బెదిరించాను.

ఎలాగైతేం, ఆమె ఒప్పుకునేటట్టు చేశాను. ఉదయం ఆమె వంటచేసేటట్టూ సాయంకాలం నేను వంటచేసేటట్టూ రాజీ పడ్డాం. కాని పనిచెయ్యవలసి వచ్చేప్పటికి, యేదో ఉప్పూ కారం చల్లుతానంటూ వచ్చి అన్నిపనులూ తనే చెయ్యటం మొదలు పెట్టింది. చివరకు నాకు మిగిలింది పొయ్యి దగ్గర కూర్చొని వేగుతున్న కూరలను

గరిటతో అటూ యిటూ బొర్లించటం. ఆమె అజాగ్రత్తగా వున్నప్పుడు మాడ్చటం.

ఆనాడు నేను సరిగ్గా యిదే పనిలో ఉన్నాను. బయటనుంచి కూరగాయలు అమ్మేవానికేక వినబడింది. "ఇప్పుడే వస్తాను జాగ్రత్తగా చూస్తూ వుండండి" అని చెప్పి, నా భార్య కూరగాయలు కొనటానికి బయటకు వెళ్ళింది.

నేను హైదరాబాద్‌లో చిరకాలంనుంచీ వుంటున్నవాణ్ణి కాను. హైదరాబాదు సంస్థానం ఆంధ్రరాష్ట్రంలో కలిసిన మీదట ఉద్యోగధర్మంలో వచ్చి వుంటున్న వాణ్ణి.

హైదరాబాద్‌లో అడుగు పెట్టీ పెట్టగానే నన్ను ఆకర్షించిన దృశ్యాలలో ఈ కూరగాయల అమ్మకం వొకటి. ఇంతకు ముందు నేను యెరిగిన పల్లెల్లోగాని పట్టణాల్లోగాని ఇండ్లకువచ్చి కూరగాయలు అమ్ముకునేవాళ్లు తట్టలతో తెచ్చి అమ్ముకుంటూ ఉండేవారు. సామాన్యంగా స్త్రీలే ఈ పని చేస్తూవుండేవారు. కొన్నికొన్ని పల్లెటూళ్ళల్లో మగవాళ్లు కావిడి వేసుకు వచ్చి అమ్మటంకూడా నేను యెరుగుదును. కాని హైదరాబాద్‌లో రబ్బరుచక్రాల బండిమీద కూరగాయలు పోసుకొని భార్యాభర్తలు ఆ బండిని తోసుకుంటూ వచ్చి ప్రతి యింటిదగ్గరా ఆపి కూరలు అమ్ముకుంటూ వుంటారు. బేరంలేని సమయంలో సరసాలు ఆడుకుంటూ కాలక్షేపం చేస్తూవుంటారు. నా మనస్సును ఈ పద్ధతి బాగా ఆకర్షించింది.

భర్త పనినెపంతో ఊరుపట్టుకు తిరుగుతుంటే, భార్య కునుకుతూ యింట్లో కూర్చునే పద్ధతి నాకు ఏనాడూ నచ్చలేదు. ఇద్దరూ చెరొక పనిమీదా వెళ్ళటానికంటే, యిద్దరూ కలిసి వొకేపని చేసుకొని పొట్టపోసుకోవటం నాకు సొగసు అనిపించింది.

ఈ బండ్లమీద రాసి పోసి కూరలమ్మటం నాకు ఇంకొక అందుకుకూడా నచ్చింది. నాకు వివాహమై వేరు కాపురం పెట్టినప్పటినుంచీ నేనే యింటికి కూరలు తెస్తూవున్నాను. నా భార్యకంటే మంచి కూరలు తేగలననీ, బాగా బేరం చేయగలననీ అనే అహంకారం కాదు దీనికి కారణం. నేను పల్లెటూరిలో పుట్టి పెరిగాను. నాకు చేలన్నా, పంటలన్నా యెక్కువ ఇష్టం. వరిచేలు పొట్టపోసుకొని వున్నప్పుడు చూస్తూ ఆ చేలగట్లమీద అలా కూర్చుండిపోయేవాణ్ణి. కోసిన పైరుని పనలుపనలుగా కట్టటం, కుప్పలుగా వెయ్యటం, నూర్చటం నా మనస్సుకి ఆహ్లాదంగా వుండేవి. కుప్పలు నూర్చే సమయంలో పాలేళ్లతోపాటు నేనూ కొన్ని రాత్రిళ్లు పొలంలో పడుకున్నాను. చలికి కడెంలోదూరి పడుకున్నాను. చిన్నతనంలోని ఈ అభిరుచి నా రక్తాన్ని

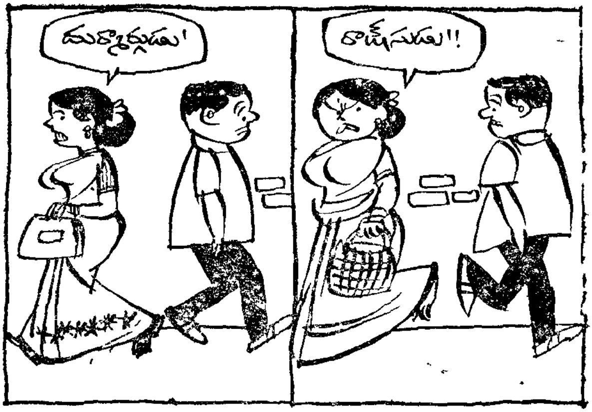

వొదిలిపెట్టకుండా ఉందేమో, వారానికి వొకటి రెండుసార్లయినా మార్కెట్‌కి వెళ్ళి పేర్చివున్న ఆకుకూరలనూ, కూర గాయలనూ చూడకపోతే మనస్సుకు బెంగగా వుండేది.

అందుకని నేనే కూరలను తేవటానికి వెళ్ళటం వొక ఆచారంగా పెట్టుకున్నాను. ఈ సంగతి నా భార్యకు తెలుసు. అందుకని అభ్యంతరం చెప్పేదికాదు. మా యింటిదగ్గర వున్న మార్కెట్‌లో వారానికి రెండుసార్లు పెద్ద మార్కెట్ నుంచి అంతా క్రొత్త కూరగాయలు వేసుకు వస్తూవుండేవారు. ఆ రెండు రోజులూ మార్కెట్ నాకు నవనవ లాడుతూ కళకళలాడుతూ కన్నులపండు వుగా కనుపించేది. ఆ కాసేపూ నాకు మా ఊళ్ళో చేలమధ్యే వున్నట్లు వు-డేది

హైదరాబాద్‌లో ఈ తోపుడు బండ్ల మీద రకరకాల కూరగాయలను పెట్టుకొని అమ్ముతుంటారు ఒక్కొక్కసారి ఒకే రకం కూరగాయలను బండిమధ్య రాశి పోసి అమ్ముతుంటారు. ఒకప్పుడు బీర కాయలూ, ఒకప్పుడు వంకాయలూ, ఒకప్పుడు సొరకాయలూ అమ్ముతుంటారు. ఆ రాసులను మోసుకువెళ్ళే బండ్లు కను పించినప్పుడు నాకు నిజంగా తన్మయత్వం కలిగేది. ఎంత అర్జెంట్ పనిమీద వెళ్తున్నా ఆగి చూస్తూ నిలబడిపోయేవాణ్ణి.

ఇంతకుముందు బయటనుంచి కేక వేసిన అతను యిటువంటి తోపుడుబండితో కూరలు అమ్మే అతనే. అతనిదగ్గర నేను కూడా అప్పుడప్పుడూ కూరలు కొంటూ వుంటాను అతనికీ అందరికీ వున్నట్లే వొక భార్యవుంది ఎప్పుడూ ఇద్దరూ కలిసే వొస్తూవుండేవారు, అతను కూరలు బేరం చెప్తూనే వుండేవాడు; తూస్తూనే వుండేవాడు; భార్యతో యేదో మాట్లాడు తూనే వుండేవాడు. నా మట్టుకు నాకు

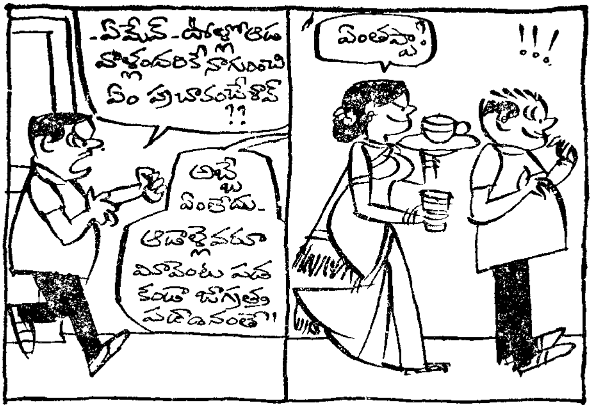

అ స్తమానం మాట్లాడుకోటానికి వాళ్ళకు యేం కబుర్లు వుంటాయా అని ఆశ్చర్యం కలుగుతూ వుండేది. వాళ్లు యెప్పుడూ పోట్లాడుకున్నట్టుగాకూడా కనుపించేవారు కాదు. అతను మాట్లాడే ప్రతిమాటకూ ఆమె నవ్వులు వొలకబోస్తూ వుండేది.

నేను యివన్నీ జ్ఞాపకం చేసుకుంటూ కూర్చున్నాను. కూర వుడకగా పొయ్యి మీదనుంచి దింపాను. ఇంతలో కూరలు కొని నా భార్య వొచ్చింది తాను వొళ్ళో పోసుకొని తెచ్చినకూరలు డిన్నర్ టేబిల్ మీద గుమ్మరిస్తూ "ఈ సంగతి విన్నారా, ఎంత చోద్యంగావుందో!" అన్నది.

"ఏమిటది?" అని అడిగాను.

"అతని భార్య విడిచిపెట్టి పోయిందట! ఇవ్వాళ వొక్కడే కూరగాయలు అమ్ముతున్నాడు" అన్నది.

ఆమె మాటలు నాకు అర్థం కాలేదు. "ఎక్కడికి వెళ్ళిందట? కన్నవారి ఇంటికి ఏమన్నా వెళ్ళిందా?"

"కన్నవారింటికే. కాని నీతో కాపురం చెయ్యను—అని చెప్పి వెళ్ళిపోయిందట!"

"కారణం ఏమిటట!" అని అడిగాను.

"ఆమెకు, అత్తకీ యిటీవల పడటం లేదట. అందుకని తన కన్నవారి యింటికి వచ్చిఉండమని అతనిని కోరిందట. అతను అంగీకరించక పోయేటప్పటికి కోపంవొచ్చి వెళ్ళిపోయినదట!"

"కోపం చల్లారగానే మళ్ళీ వొస్తుంది," అన్నాను. అంత ప్రేమగా వుండే యిద్దరూ, అంత తేలికగా విడిపోతారని నమ్మలేక.

"ఆ అవకాశం వున్నట్లు లేదండీ, అతను పునర్వివాహం చేసుకోటానికి అప్పుడే ప్రయత్నాలు చేస్తున్నాడు."

ఒకసారి సంబంధం ఏర్పడిన మనుష్యులు అంత తేలికగా ఎట్లా విడిపోతారో నాకు అర్థంకాలేదు.

"తొందరపడవద్దని నువ్వు చెప్పవలసింది." అన్నాను.

"చెప్పానండీ"

"ఏమన్నాడు?"

"దానిసంగతి మీకు తెలియదులెండి" అన్నాడు.

అయినప్పటికీ, నా భార్య గట్టిగా చెప్పినప్పటికీ, నేను నమ్మలేదు. ఏదో కోపం మీద అన్నాడనీ, కోపం చల్లారగానే అతనే మళ్ళీ తీసుకు తెచ్చుకుంటాడనీ, అనుకున్నాను.

కాని నేను అనుకున్నట్లు జరగలేదు. నాలుగోరోజు మరొక ఆడమనిషిని వెంట బెట్టుకొని, బండితోసుకుంటూ వచ్చి మా గుమ్మంముందు ఆగాడు. అప్పుడు నేను కూరగాయలు కొంటున్నాను. వాళ్ళిద్దరూ మహాసంతోషంగా వున్నారు. మొదటి మనిషికన్నా ఈవిడ చిన్నది. అందమైంది. చలాకీ అయిందికూడా; అతనేవో నవ్వుతూ చెపుతున్నాడు. ఆమె సరసాలాడుతున్నది. వాళ్ళు జరిపే సంభాషణ అతని మొదటిభార్యను గురించి అని తెలుసుకోటానికి నాకు ఎక్కువసేపు పట్ట లేదు.

"అప్పుడప్పుడూ మీదపడి కొట్టేది కూడా దండుముండ" అన్నాడు.

"నీ రోగం బాగా కుదిర్చిందిలే" అని ఫక్కున నవ్విందామె.

"నేను తొడపాశం పెట్టేవాణ్ణి. గిల గిల తన్నుకునేది."

ఆమె మళ్ళీ నవ్వింది. నవ్వు మధ్యలో ఆపుకొని, "నన్నట్లాంటి పనులు చెయ్యకయ్యోయ్! చేస్తే వు రుకోను" అన్నది.

"తొడపాశానికేం? బలే రమ్యంగా ఉంటుంది" అన్నాడు.

"ఉంటుంది, ఉంటుంది" అన్నదామె నవ్వుతూనే.

నేను అన్నీ వింటూనే ఉన్నాను. కాని వాళ్ళ ప్రేమకలాపంలో వాళ్ళు ఉండటం వల్ల నా గమనమే వాళ్ళకు లేదు. వాళ్ళ దృష్టి సంచిపట్టుకున్న నా వైపుకు త్రిప్పు కోవాలనే ఉద్దేశంతో, "పొడుగు వంకాయలు తేటంలేదే?" అని అడిగాను.

"అవి ఇక్కడివి కావండీ. విజయవాడనుంచి లారీల్లో వస్తయి. కాపు అయిపోయిందేమో నాలుగు రోజులనుంచి రావటంలేదు" అన్నాడు.

"మీరే వంకాయలు తినక అనుకుంటారుగాని, ఆటికంటే యియ్యే మంచివి" అన్నదామె బండిమీద కుప్పగా పోసివున్న పొట్టివంకాయలు చూపుతూ.

"ఎందుకని?" అని అడిగాను, ఆమెను ఇంకా మాట్లాడిద్దామనే ఉద్దేశంతో.

"ఆ పొడుగు వంకాయలో వుండేదంతా నీరేనండీ. ఉడకేస్తే గుజ్జుగుజ్జయి ఊరుకుంటుంది. ఎంత ఉడకబెట్టినా ఈ వంకాయ ముక్కగా నిలబడుతుంది. వంటికి బాగా అమరుతుంది" అన్నది.

"అది చెప్పింది సత్తెమేనండీ" అన్నాడతను.

"సరే యెట్లా యిస్తావు?" అని అడిగాను.

"మీ దగ్గర బేరం ఏమిటండీ? తీసుకోండి మీ ఇష్టమొచ్చినకాడికి" అన్నదామె.

హైదరాబాద్‌లో, సర్కారుజిల్లాలలో వలె కూరగాయలను వీశెలెక్కన అమ్మరు. శేర్ల లెక్కన అమ్ముతారు నాలుగణాలలెక్కన వొకశేరువంకాయలు ఇమ్మని అడిగాను వంకాయలు కారం పెట్టి వేపుడు చేసుకోటానికి వీలుగా వున్నయి. అందుకని శేరుతీసుకోదలిచాను.

అతను తూస్తూవుండగా, వాళ్ళవిషయం నాకు తెలియనట్లు, "ఈమె ఎవరోయ్?" అని అడిగాను.

"నేను పెళ్ళాడితిని గదండీ" అన్నాడతను.

"ఎప్పుడు?"

"నిన్ననే గదండీ" అన్నాడు.

అయితే ఇంతలోనే యింతచనువు యెట్లా ఏర్పడింది — అనే అనుమానం నాకు కలిగింది. ఆ అనుమానం అతను తీర్చాడు. అతనామెను చాలాకాలంనుంచీ యెరుగునట!

మొన్నటిదాకా అతని గుడిసెకు దగ్గర్లోనే మరొకడితో ఉంటూ ఉండేదట. ఇప్పుడు వాడిని విడిచిపెట్టి అతనిని పెళ్ళి చేసుకుందట. ఈ సంగతులన్నీ ఆమె ఎదుటే చెప్పాడు. ఆమె ఎక్కడ బాధపడుతోందో అని నేను కంగారుపడ్డాను. ఆమె బాధపడకపోగా సంతోషంగా నవ్వింది.

"పైకి ఇట్లా అగుపడుతుందిగాని, యిదిమాత్రం తక్కువది కాదండోయ్! దానికంటె గెందసాంగురాలే" అన్నాడు.

ఈ మాటకూడా ఆమెకు సంతోషాన్నే కలిగించింది. బిగ్గరగా నవ్వుతూ నుంచుంది.

"తక్కువ తిన్నది ఎవ్వరులేవయ్యా!" అన్నది ఈ మాటకు అతను సగర్వంగా ముసిముసినవ్వులు నవ్వుకున్నాడు. తూచటం పూర్తిచేసి వంకాయలు నా సంచిలో గుమ్మరించాడు.

నా కుతూహలం ఆగలేదు రచయితలకందరికీ ఇటువంటి కుతూహలం వుంటుందనుకుంటాను "మరి ఇంతకుముందు నీతోవచ్చే ఆడమనిషి ఏమయింది?" అని అడిగాను.

"దాని మానాన అది పోయింది" అన్నాడు.

"ఎక్కడికి? కన్నవారింటికివెళ్ళిందా?"

"అది పుట్టింటిదగ్గర ఎందుకు వుంటుందండీ. దానికి నా పెళ్ళికి ముందునుంచీ వొకడున్నాడు. వాడితో లేచిపోయి ఖమ్మంలో కాపురం పెట్టింది. ఇక్కడుంటే వాడితో తిరగటానికి కుదరటం లేదని మా అమ్మతో తగాదా పెట్టుకొని తనఇంటికి వచ్చివుండమని కూర్చుంది. అక్కడైతే తన యిష్టం వచ్చినట్లు ఆట సాగించవచ్చనుకుంది. నాకు చెపుతుందా ఇది? ఇటువంటి ముండల్ని ఎంతమందిని చూశానో నేను" అన్నాడు.

"ఏందయ్యోయ్. నోరు పారేసుకుంటున్నావ్?" అని ప్రశ్నించిందామె కోపం నటిస్తూ.

"నిన్ను కాదులేవే నేనన్నది." అన్నాడతను కోపంగా.

నేను డబ్బు యిచ్చివేసి. కూరగాయలు తీసుకొని ఇంట్లోకి వెళ్ళాను.

తరువాత కొన్నాళ్ళపాటు వాళ్ళిద్దరూ ప్రతిసాయంత్రం వచ్చి కూరగాయలు యిచ్చిపోతుండేవారు. నాకు వాళ్ళని చూడటానికి ఎందుకో బెరుగ్గావుండేది. అందుకనే ఎప్పుడూ నా భార్య వాళ్ళదగ్గర కూరగాయలు కొంటూవుండేది. వాళ్ళు పరమానందంగా వుంటున్నారనితప్ప నాకింక యే విషయాలూ వాళ్ళనిగురించి తెలియలేదు.

ఒకరోజు విజయవాడ వెళ్ళవలసినపని నాకు తగిలింది. అక్కడ నాకొక యిల్లు వుంది. ఆ యిల్లు అమ్మి హైదరాబాదులో కొనాలనే సంకల్పం నాకు చాలాకాలం నుంచీ వుంది.

హైదరాబాదు రాజధానీనగరం. పిల్లల చదువులకూ, పిదప ఉద్యోగాలకూ ఇక్కడే ఎక్కువ అవకాశాలున్నాయి. విజయవాడలో యిల్లు వుంచుకోవటంవల్ల వచ్చే ప్రయోజనం యేముంది? అందుకని అది అమ్మి చిన్న యిల్లువొకటి ఇక్కడ కొనుక్కొని, ఇక్కడే స్థిరపడిపోదామనే ఉద్దేశంతోయిల్లు బేరంపెట్టాను. మంచి బేరం వొచ్చిందని వొక మిత్రుడు వ్రాయగా నేను వెంటనే విజయవాడ వెళ్లాను.

అమ్మకం పూర్తి అయ్యేటప్పటికి యెటులేదన్నా వొకవారంరోజులు పట్టింది. రిజిష్టరు పూర్తిచేసి పైకం తీసుకొని హైదరాబాదు వొచ్చాను.

ఆ రాత్రి భోజనాలదగ్గర నా భార్య కూరగాయలు అమ్మేవాని ప్రసక్తి తెచ్చింది. వాళ్ళకథ పెద్దకథే అయిందండీ" అన్నది.

"ఏం జరిగిందేమిటి?"

"నిన్న అతని భార్య బండితోసుకొని వచ్చింది."

"ఆమె మళ్ళి యెట్లావచ్చిందీ?"

"చెప్పేది వినండీ" అన్నది నాభార్య. అని అంతవరకు జరిగిన కథంతా చెప్పింది.

"ఆమె మరొకనితో ఖమ్మంలో కాపురం పెట్టినమాట నిజమేనంట. సరాసరి మొదటిభర్త ఇంటికివెళ్ళి అక్కడే మకాం పెట్టిందట."

"అతను ఊరుకున్నాడా."

"ఊరుకోక ఏం చేస్తాడండీ? మిగిలిన సంగతులు యెలా వున్నా అతనికి మేనత్తకూతురేగదా."

"నిజమే." అన్నాను వాళ్ళ చుట్టరికం జ్ఞాపకంవచ్చి.

"వాళ్ళ యింట్లో మకాంపెట్టి ముందు అత్తతో మంచి చేసుకుందట. వరంగల్‌లో తాను సంపాదించిన డబ్బు కొద్దిగా మిగిలితే ఆమె కిచ్చిందట. దాన్తో

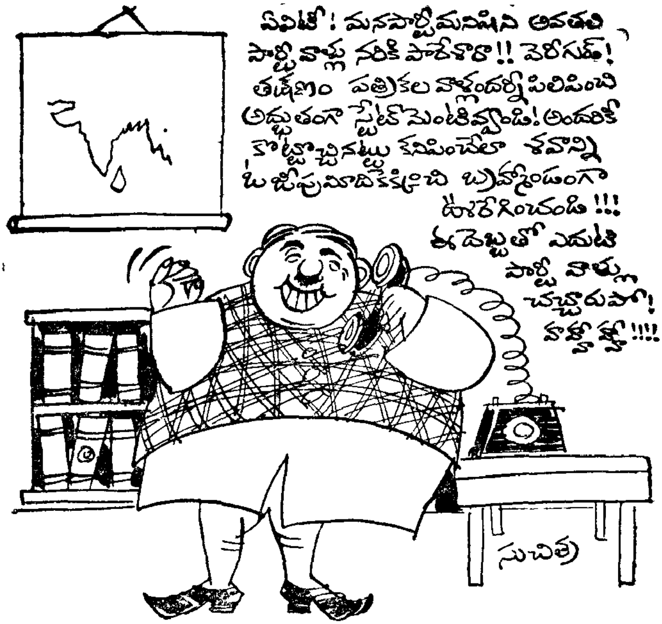

ఆమె మొదటికోడలివికూడా ఏలవలపిం దని కొడుకుతో కజ్జా పెట్టుకుందట అంతకీ రెండోదానిని ఒడిచిపెట్టకపోతే ఇద్దరితోనూ కాపురం చెయ్యమన్నదట. తల్లిపోరు పడలేక అతనిప్పుడు యిద్దరితోనూ కాపురం చేస్తున్నాడట. వ్యాపారం మాత్రం వాళ్ళిద్దరూ కలిసి చేసుకుంటున్నారట. ఆమెమాత్రం వేడుగా చేసుకుంటూ వుందట. అందువల్ల అత్త యెడతెరిపి లేకుండా ఆమె పక్షమే పలుకుతూ వుందట."

"ఎవరు చెప్పారు నీకీ సంగతులన్నీ?"

"నిన్న బండితోసుకు వచ్చిందని ఆ ప్పానుగడండీ—ఆమె చెప్పింది."

"అడక్కుండా ఆమె అంత ఆమే చెప్పిందా?"

"ఈ మధ్య కనపడటంలేదేమే అన్నా. అక్కడనుంచి అంతా చెప్పుకొచ్చింది. ప్రస్తుతం ఆమే వాళ్ళూ పోటీలుపడి కూరగాయలు అమ్ముతున్నారు. వాళ్ళదగ్గర కొనవద్దనీ తనదగ్గరే కొనమనీ, కావలిస్తే వాళ్ళకన్నా ప్రతిదీ వొక కనీ తక్కువకే ఇస్తాననీ మరీ మరీ చెప్పిపోయింది"

"ఆమెవరకూ బాగానే వుంది. కాని ఆమెతో కలిసి కాపురం వుండటానికి రెండో ఆమె వొప్పుకున్నదటా?" అని అడిగాను.

ప్రస్తుతానికి మూతి ముణగదీసుకొని కూర్చుంటూ వుందట" అన్నది నా భార్య.

"ఆ సంగతి ఆమెను అడిగితే గాని యదార్థం తేలదు" అన్నది.

నాకు తెలియకుండా నేను వాళ్ళకోసం ప్రతి సాయంకాలం కనిపెట్టుకుని కూర్చునే వాణ్ణి. కాని వారంరోజులపాటు యెవ్వరూ కనపడలేదు.

వారం దాటింతరువాత వొకరోజు అతను ఒక్కడే బండితోలుకుంటూ వచ్చి మా గుమ్మంముందు ఆపాడు.

"ఎక్కడా కనబడటం లేదేమోయ్!" అని అడిగాను నేను కూరగాయలు కొంటూ.

"ఊరెళ్ళానండీ" అన్నాడు.

"వ్యాపారం విడిచిపెట్టి వెళ్ళవలసినంత పనేం కలిగిందీ" అని అడిగాను సంగతులు తెలుసుకుందామనే ఉద్దేశంతో.

"పెద్దపనే కలిగిందండీ. మా అమ్మ ఏదో ఒకటి తెచ్చి కొంపమీద పెడుతుంది. అది చేసేపనులు సర్దుకొచ్చుకునేతలికి నాకు చచ్చి బతికినంత పని అవుతా వుంది"

"ఏం చేసిందేమిటి?"

"నా మొదటి పెళ్ళాన్ని ఎరుగుదురుగా మొదట్లో నాతో కలిసి కూరగాయలు అమ్ముతూ వుండేది. అది ఖమ్మం పోయింది పోక, తిరిగొచ్చి మళ్ళీ మా యింట్లో మకాం పెట్టిందండీ ఎంత చెడ్డా నా మేనత్తకూతురు గదండీ ఎట్లా వొద్దు పొమ్మనేట్టు? ముందు మా అమ్మదగ్గరకు జేరి కల్లబొల్లి మాటలు చెప్పి అబిడవి లోబరచుకుంది. అబిడ చెవుదగ్గర వొక్కటే పోరుపెట్టింది. దాన్నికూడా దగ్గిరికి తియ్యమని. నాక్కూడా దాని సంగతి చూస్తే జాలేసింది. ఎంత ఒద్దనుకున్నా అలవాటు దగ్గ ప్రాణంగదండీ ఏదో వీలు దొరికినప్పుడల్లా ఒక మంచిమాట అడిగుతూవచ్చా. అది చూచి రెండోది లేదండీ, అది చెప్పకుండా వుడాయించింది."

"ఎక్కడికి వెళ్ళింది?"

"ఇంకెక్కడికి ఎళ్తుందండీ? ఎకాయెకన్నారింటికెళ్ళి కూర్చుంది. అక్కడికీ రెండుమూడురోజులు చూశా, దాసంతటదే తిరిగొస్తుందేమో అని అది అసలే మంకుపట్టుది అదెందు కొస్తుంది? ఆ పట్న నేనేబయలుదేరి దానికాడికి ఎళ్లాం. మొదట్లోరాను పొమ్మంటే రాను పొమ్మంది. నేను నాలుగురోజులు అక్కడేవుండి, ఇక నా మొదటి పెళ్ళాంతో మాట్లాడననీ, దాని వూసే ఎత్తననీ మాటిచ్చితోలుకువచ్చా" అన్నాడు.

"మరి నీ మొదటిభార్య ఏమంటున్నది?" అని అడిగాను.

"అది యాడ వుంటుందండీ నేను నా రెండోదానికోసం వెళ్ళినరోజే ఆ ఖమ్మం వాడు వచ్చేడంట. వాడితో కలిసి "జై పరమేశ్వరా అంది"

"మరి మీ అమ్మ ఏమంటున్నది?"

"అది యింకా నన్నే తిడతా వుందండి. నువ్వు సరిగ్గా చూడకపోబట్టి

పోయిందిగాని చూస్తే యెందుకు పోయేదని? ఇంతకీ ఇయ్యి మంచికి రోజులు కాదండీ'' అన్నాడు.

నేను చిక్కుడుగాయలూ, వొకపావు శేరు కాకరగాయలూ, వొక అణా పచ్చిమిరపకాయలూ, కొతిమేరా కరివేపాకూ కొనుక్కొని ఇంట్లోకి వెళ్లాను.

ఇంట్లో నా భార్యతో జరిగిన సంగతంతా చెప్పాను.

''ఈ గొడవకి అంతూపొంతూ వుండేట్టు లేదుగాని ఇకమీద పట్టించుకోకండి'' అన్నదామె.

''వాళ్ళసంగతి ఏదన్నా తెలుస్తూవుంటే చెప్తూవుండు'' అన్నాను నేను.

నా భార్యకు అకస్మాత్తుగా ఏదో అనుమానం కలిగినట్టుగా వుంది. ''తరచి తరచి తెలుసుకుంటున్నారు, వాళ్ళమీద ఏమన్నా కథరాస్తారా ఏమిటి కొంపతీసి?'' అనడిగింది.

''రాస్తే రాస్తాను'' అన్నాను.

''మీ ఆశేగాని వాళ్ళకథ ముగియదండీ'' అన్నది.

''పోనీ ఈసారి ముగియని కథే రాస్తాను. అన్నికథలూ ముగియాలని ఎక్కడుందీ?'' అన్నాను నవ్వుతూ.

ఇది జరిగిన రెండు మూడువారాల వరకూ అతనూ, అతని రెండవభార్యా కూరగాయలు అమ్ముకుంటూ, బండి తోసుకుంటూ వచ్చారు. తరువాత, ఏమయ్యారో ఏమో పత్తాలేరు. నెల దాటింది. రెండునెలలు దాటినై. మూడు నెలలు దాటినై. వాళ్లు మా బజారుకు రాలేదు. వూళ్ళోకూడా నాకు ఎక్కడా కనుపించలేదు. మేము వాళ్ళసంగతే మర్చిపోయాం. మాకు కావలసిన కూరగాయలు మరొక బండివానిదగ్గర కొనుక్కుంటున్నాం. చివరికి నాభార్య చెప్పినట్లు వాళ్ళది ముగింపులేని కథే అయిందని నిశ్చయించుకొని నిరాశ చెందాను.

అది వేసవికాలం. యెండలు విపరీతంగా వేస్తున్నయి. అందులో హైదరాబాద్ ఎండ మనిషిని వున్నవాణ్ణి వున్నట్లు పీల్చి పిప్పిచేసే ఎండ సర్కారుజిల్లాలో ఎండలాంటిదికాదు. సర్కారుజిల్లాలో ఎండకు వూరికినే మంచినీళ్ళు త్రాగబుద్ధి అవుతుంది. చెమట వర్షంగా శరీరాన్నుంచి దిగజారిపోతూ వుంటుంది. ఇక్కడ మంచినీళ్లైతే తాగబుద్ధి అవుతుందేమోగాని, చెమటమాత్రం పట్టదు. మంచినీళ్ళన్నీ లోలోనే హరించిపోతై. మనం మూగఎండ అనుకుంటామే, అటువంటిది హైదరాబాద్ ఎండ.

ఆ ఎండకు భయపడి చల్లబడేదాకా ఆఫీసులోనే కూర్చొని నెమ్మదిగా యింటికి బయలుదేరాను. అది మామిడిపండ్ల కాలం. చక్కనిరసాలు ఒకతోపుడు బండిమీద రాసిగా పోసిఉన్నాయి. ఆ బండి రోడ్డు

ప్రక్కన నిలబెట్టి వుంది. ఆ బండి ప్రక్కన ఒక ముసలమ్మ కూర్చొని వుంది.

బండినిండా రాసి పోసివున్న ఆ మామిడికాయలను చూచేటప్పటికు నాకు ప్రాణం లేచివచ్చింది. కాని యింటికి తీసుకుపోదామని ఆ బండిదగ్గరకు వెళ్లాను.

నన్నుచూచి పక్కయింటి అరుగుమీద వీడకుగాను కూర్చునివున్న వొక కుంటి అతను, చంకల్లోవున్న కర్రలు పోటు వేసుకుంటూ గబగబా నడిచివచ్చాడు. "కాయలు కావాలాఅండీ?" అనిఅడిగాడు.

గొంతు ఎక్కడో విన్నట్లనిపించింది. పరీక్షగా చూద్దునుగదా, మా యింటికి యిదివరకు అమ్ముకోటానికి వచ్చే కూర గాయల అతను.

అతనిని చూచి నా కండ్లను నేనే నమ్మలేకపోయాను. మనస్సు కలుక్కు మన్నది. అతను ఎప్పుడూ శుభ్రంగా ఉండేవాడు. ఇప్పుడు బుగ్గలు చొట్టపడి, గడ్డంపెరిగి, కళ్లు పీక్కుపోయి మురికితో అట్టకట్టి వున్నాయి.

"ఇదేమిటి ఇలావున్నావు?" అని అడిగాను గాద్గదికమైన స్వరంతో.

"కారు దెబ్బకొట్టిందండీ. మూడు నెల్లకుపైనే అయ్యింటుంది. ఆ రోజు నేను మామూలుగా బండి తీసుకు వస్తున్నా. నే కరెక్టుగా ఎడమచేతి వైపుగానే వస్తున్నా. కాళ్లున్నోళ్ళకి కళ్లు కనపడితయ్యటండీ. గొడితప్పవొచ్చ గుద్దాడు. నేను ముందుగాచూచి కేకలు వేసుకుంటూ అడ్డంపడకపోతే అదిచచ్చేదే. దెబ్బ దానికి తప్పింది; నాకు కొట్టింది. వెంటనే ఆస్పత్రిలో పడేశారుండీ. బయ టకు వొదిలేటప్పటికి మూడునెల్లు పట్టింది. నేను యెనకేసుకున్న అయిదువందలుకాక అయిదువందలు అప్పుచేశా. అప్పటికీ అవతారంతో బయటపడ్డా. అంత ఖర్చు పెట్టినా కేసుమాత్రం రాలేదు."అన్నాడు.

"ఆ కారు యజమానిమీద కేసు పెట్ట లేదా?"

"పోలీసోళ్లు పెడదాం అనే అన్నారండీ. అప్పుడు ఆతను నా గాయాలు మానేందుకు అయ్యేఖర్చంతాకూడా ఆతనే పెట్టుకుంటా నన్నారు. ఆ కేసేమయిందో యీ డబ్బే మయిందో మళ్ళీ నా మొహం చూపిన వాళ్ళే లేరు. పెద్దోళ్లు గదండీ, ఎన్ని నేరాలు చేసైనా అళ్ళు తప్పించుకోగలరు" అన్నాడు.

"సంచులుబోసి నోళ్ళు కడతారండీ. మాబోటి బీదోళ్ళ మాట ఇనేదెవ్వరు?" అన్నది ప్రక్కనున్న ముసలిది.

"ఆమె ఎవ్వరు?" అన్నట్టు నేను అతనివంక చూశాను.

నా అర్థంగ్రహించి "మా అమ్మండీ" అన్నాడు

ఆమె ముసలిదగ్గు శరీరంమీద తోళ్ళు వ్రేలాడుతున్నాయి. కండ్లుకూడా కనపడ వనికుంటాను. నుంచోవటం కూడా కష్టం

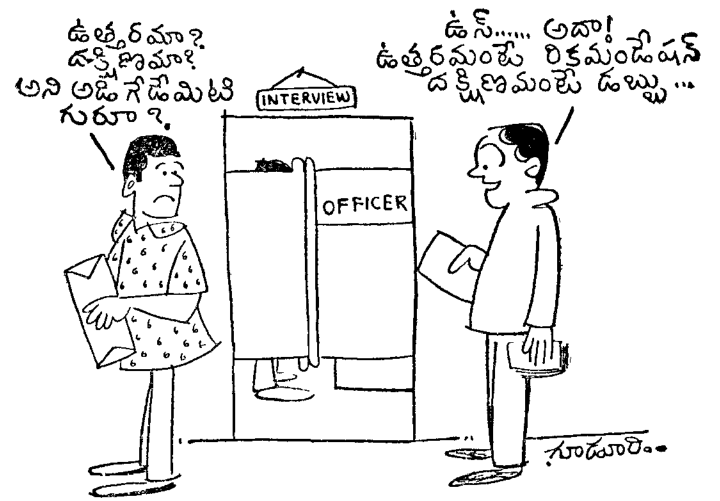

మీద, పెద్దప్రయత్నం మీదగాని చెయ్య లేదు. అంతకుముందు విన్న మాటలను బట్టి అతని తల్లిమీద నాకు ఏ మూలో దురభిప్రాయం ఉండేది. ఆమెను చూసే టప్పటికి ఆ దురభిప్రాయం మాయం అవటమేకాక హృదయం కరిగి నీరయింది.

"ఇంత యెండలో ఆ ముసలమ్మను యెందుకు తీసుకు వచ్చావ్?" అని అడి గాను.

"నేను దెబ్బతగిలి ఆస్పత్రిలో జేరే తలికి మీరు చూశారు మాడండి ఆరెండోది- దాని దారిన అది ఎళ్ళిపోయింది. కాయలు అమ్ముకుంటేగాని మాకు పొట్టగడవదు. నేను చంకలక్రింద ఈ కర్రలు పెట్టుకొని బండి తొయ్యలేను. కాయలు తుయ్యలేను. అందుకని మా అమ్మని అడ్డంపెట్టుకొని యాపారం మొదలుపెట్టా" అన్నాడు.

"నీ మేనత్తకూతురు ఏమయిందోయ్?" అని అడిగాను. సమయానికి ఆమె అయినా వచ్చి ఆదుకొని వుండవచ్చనే ఆశతో.

"కుంటోణ్ణి ఎవ్వరుమాత్రం యెందుకు అంటిపెట్టుకుంటారండీ." అన్నాడతను. అదొకమామూలు వ్యవహారంగా, మారని సత్యంగా చెప్పాడు ఏ మాత్రం విచారం గానీ కోపంగానీ అతనిమాటల్లో ధ్వనించ లేదు.

"మంచిమాట అన్నావురా." అన్నది ముసిల్ది. "కుంటోడివైనా గుడ్డోడివైనా కన్నతల్లిని గనక నాకు తప్పదు."

"చూడు, నెలరోజులు తిరిగొచ్చేటప్ప టికి ఈ చంకల క్రిందకర్రలు అవతల పారేసి, మళ్ళీ యాపారం సాగించి డబ్బు గడించకపోతే!" అన్నాను కోపంగా.

అతని ఆత్మవిశ్వాసానికి నా శరీరం జలదరించింది. వాళ్ళకి ఉన్నసొత్తే అది.

అతను కోపందిగమ్రింగి "కాయలు తీసుకుపోతారా అండీ? మంచిరసాలు. విజయవాడనుంచి ఇవ్వాళే లారీలో దిగినై. అన్నప్పుడూ యిటువంటి సరుకు రాదండీ," అన్నాడు.

"ఇవ్వు"

"నాలుగు శేర్లు తీసుకెళ్ళండి. పిల్లాళ్ల తింటారు. ఇప్పుడు మీ దగ్గర డబ్బు లేకపోతే ఆనక్కు ఇంటికొచ్చి అమ్మ దగ్గర తీసుకుంటాలెండి." అన్నాడు.

నేను చెప్పటం మరచిపోయాను. హైదరాబాదులో నాకు విచిత్రంగా కనిపించే వాటిల్లో మామిడి కాయలను తక్కెడతో తూచి అమ్మటం ఒకటి. నిజంగా నాకీ విషయం చాలా విచిత్రంగా కనిపించేది.

అతను నాలుగు శేర్లు కాయలు తూచి ఇవ్వమని ముసలమ్మకు చెప్పాడు. ముసలమ్మ రెండు శేర్లు వొప్పున తుయ్యటానికి ప్రయత్నించింది. కాని తక్కెడపైకి లేపలేక పోయింది. చెయ్యి వణికింది. అది చూస్తూ నిలబడిన అతనికి తన అసమర్థత జ్ఞాపకంవచ్చి రోషంవొచ్చింది. చంకల క్రింద వున్న కర్రలమీద శరీరాన్ని మోపి, తానే తుయ్యటానికి పూనుకున్నాడు. కాని ఆ స్థితిలో తుయ్యడం అతనికి ఎంత బాధాకరమైన విషయమో నేను గ్రహించకపోలేదు.

తుయ్యగలిగినందుకు అతని కండ్లు మెరుపువలె మెరిసినట్లు మెరిసినై.

నేను మామిడికాయలు పట్టుకొని యింటికి బయలుదేరాను. నా కథకు ముగింపు దొరికింది. కాని ఎంత విషాదకరమైన ముగింపు! ముగింపు ఇంత విషాదాంతంగా ఉండనుకుంటే దానికోసం నేను ఆరాటపడి ఉండకపోదును.

కాని అతను దురదృష్టానికి లొంగే వ్యక్తి కాదనే విశ్వాసం నాకు వుంది. ఎప్పుడో వాకప్పుడు చిరునవ్వు నవ్వుకుంటూ కూరగాయలబండిని తోసుకువచ్చి మా గుమ్మం దగ్గర ఆపకపోడనే ధైర్యం వుంది. అప్పుడు ప్రక్కలో మొదటిదో, రెండోదో, వాళ్ళిద్దరూ ఒప్పుకోకపోతే మూడోదో ఉండకపోదు. ఆ విశ్వాస ధైర్యాలే నా మనస్సులో చెలరేగిన బాధను కప్పి నాకు కాస్త శాంతిని చేకూర్చినై.